

საკანონმდებლო ხარვეზები და ღაზარალებულის შეკვეცილი უფლებები საპროცესო შეთანხმებაში

2009 წლის 9 ოქტომბერს საქართველოს პარლამენტის მიერ მიღებული ახალი სისხლის სამართლის საპროცესო კანონმდებლობა, რომელიც 2010 წლის 1 ოქტომბერს ამოქმედდა, სამართლიანი პროცესისა და სწრაფი მართლმსაჯულების პრინციპს ბრალდებულის მთავარ და თანაბარ უფლებათა რანგში წარმოაჩენს. სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მე-8 მუხლის შესაბამისად, ბრალდებულს აქვს სამართლიანი და სწრაფი მართლმსაჯულების უფლება.

ახალი სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი საბოლოოდ ადასტურებს რომანულ-გერმანული და საერთო სამართლის სისტემების დაახლოების ტენდენციას, მათზე ამერიკული საპროცესო კანონმდებლობის მოდელის ძლიერ გავლენას და საპროცესო შეთანხმების ინსტიტუტს ამერიკული საპროცესო სამართლის ორი მახასიათებლის გათვალისწინებით წარმოადგენს. კერძოდ, ძირითადი სასამართლო სხდომის დაწყებამდე, წინასწარ სხდომაზე ბრალდებულის წარდგენა, სადაც მას დამნაშავედ ცნობის შემთხვევაში "arrangement"-ს სთავაზობენ, რაც აღიარებულ ბრალდებათა აღნუსხვას ნიშნავს; ან ბოლო "nolo contendere-á" დამტკიცებას, რაც ნიშნავს, რომ ბრალდებული არ ეწინააღმდეგება წაყენებულ ბრალდებას და ხდება სასჯელის შემსუბუქებით გამამტყუნებელი განაჩენის გამოტანა (ე. პრაღელი, 1999, გვ. 23-245).

სისხლის სამართლის საპროცესო კანონმდებლობა, რომელიც ითვალისწინებს დაკავებული ბრალდებულის პირველ წარდგენას 48 საათში მაგისტრატ მოსამართლესთან (სსსკ, 2009, 197-ე მუხლი), იმპერატიულად ითხოვს მოსამართლისაგან საპროცესო შეთანხმების დადების შესაძლებლობის საკითხის გარკვევას და, მხარეთა თანხმობის შემთხვევაში, გადაწყვეტილების მიღებას. ამ ეტაპზე საპროცესო შეთანხმების შესახებ გადაწყვეტილების მიუღებლობა მხარეებს არ ართმევს უფლებას - საქმის სასამართლოში განხილვის ეტაპზე, სასამართლოს დაწყებამდე გამოიყენოს საპროცესო შეთანხმება. ახალი, სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსით გათვალისწინებული საპროცესო შეთანხმების XXI თავი საპროცესო შეთანხმების არსს არ ცვლის, თუმცა მას მოქმედებისათვის შეუზღუდავ გარემოს სთავაზობს. კერძოდ, დაზარალებულს ართმევს სისხლის სამართალწარმოებაში სამოქალაქო სარჩელის უფლებას და საპროცესო შეთანხმების შესახებ მხოლოდ შეტყობინებას აძლევს.

ამასთანავე, სიახლეს წარმოადგენს ის, რომ პროკურორი წინასწარ, საპროცესო შეთანხმების დადებამდე, კონსულტაციას გადის დაზარალებულთან, თუმცა აღნიშნული კონსულტაციის შედეგები პროკურორს გადაწყვეტილების შეცვლას არ ავალდებულებს.

ასევე, ახალი საპროცესო კოდექსი არ ითვალისწინებს მანამდე მოქმედ საპროცესო კანონმდებლობით გათვალისწინებულ სასამართლო გამოძიების

გაუქმების, ან შეკვეცივის კონტინენტურ მოდელს (სსკ, 1998, 473-ე მუხლი). ახალი კოდექსით, ბრალდებულის მიერ ბრალეულად თავის ცნობის შედეგია "plea bargaining" (საპროცესო შეთანხმება). ბრალდებული ცალმხრივად, საკუთარი დანაშაულის აღიარების სანაცვლოდ (სასჯელის შემცირების მიზნით), უთანხმდება პროკურატურას ბრალდების მოცულობის თაობაზე.

მნიშვნელოვანია ის გარემოება, რომ, ახალი საპროცესო კანონმდებლობით, 2010 წლის 1 ოქტომბრიდან ამოქმედებულია ნაფიც მსაჯულთა სასამართლო. კანონით საპროცესო შეთანხმების არსებობის შესახებ ნაფიცი მსაჯულების ინფორმირება სავალდებულოა. უმეტეს შემთხვევაში, ბრალდებული ბრალს აღიარებს და თავს დამნაშავედ ცნობს გარკვეული უპირატესობის მიღების მიზნით. ვაჭრობის შედეგები იცვლება მხარეთა მოხერხებულობის მიხედვით. 1998 წელს მიღებული საპროცესო კოდექსით გათვალისწინებული (სსკ-ის 473-ე მუხ.) შეკვეცილი სამართალწარმოების მოდელის უარყოფა ახალ საპროცესო კანონმდებლობასა და მატერიალური სისხლის სამართალში არსებული (სსკ-ის 45-ე მუხლი სასჯელის დანიშვნა შემამსუბუქებელ გარემოებათა არსებობისას) წამახალისებელი ნორმების გამოუყენებლობა თუ კონკურენტუუნარობა საპროცესო შეთანხმების ამერიკულ მოდელს გამოყენების დიდ შანსს აძლევს. შეიძლება ითქვას, რომ, ჩრდილოეთ ამერიკის მსგავსად, საქართველოს სამართალწარმოება ვერ იარსებებს ამ პრაქტიკის გარეშე. თუმცა ის ფაქტი, რომ 2004 წლიდან საქართველოში ზედმეტად ეფექტურად ამოქმედებული გარიგების ინსტიტუტი მაღალი პროცენტული მაჩვენებლებით (სავარაუდოდ, საქმეთა 90% მეტი) მიიხრევა ბრალდებულის მიერ გავლენის ქვეშ მიღებულ გადაწყვეტილებად - დადოს საპროცესო შეთანხმება, რომელიც გამომდინარეობს მსჯავრდების მაღალი რიცხვიდან და სასამართლოს მიმართ არსებული ნაკლები ნდობით და რომ სახეზე იქნება სამართლიანი განხილვა (CHO...2011) - ნამდვილად ვერ აქცევს ამ ინსტიტუტს ნაფიც მსაჯულთა საპირწონედ (შდრ., შტ. ტრექსელი, 2009, გვ. 141).

ვფიქრობთ, საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი არ აძლევს დაზარალებულს იმ ელემენტარულ უფლებებს, რაც მას უნდა გააჩნდეს. აქ არ არის იმაზე საუბარი, რომ სისხლის სამართლის პროცესში დაზარალებული ბოლომდე იყოს გათანაბრებული პროკურორთან. აქ საუბარია იმაზე, რომ დაზარალებულს სისხლის სამართლის პროცესში საკმარისი ჩარისჩის ჩაროულობა ჰქონდეს, როცა საქმე ეხება სიცოცხლის უფლებას, წამებისა და არაადამიანური მოპყრობის აკრძალვას დაზარალებული, მშობელი, რომელსაც სახელმწიფოს ან კერძო პირის ბრალით დაეღუპა შვილი, ოჯახის წევრი თუ ახლობელი უნდა იყოს ინფორმირებული გამომძიებლის მხრიდან, ანუ იცოდეს, თუ რა ეტაპზეა გამოძიება და ადგილზე გაეცნოს იმ მტკიცებულებებს, რომლის ცოდნაც არ დააზიანებს საგამომძიებო ინტერესს (http://www.regions.ge/3&newsid=22718&year=2013&position=news_main).

განსხვავება საპროცესო შეთანხმებასა და მის შემოღებამდე მოქმედ საქმის სასამართლოში განხილვის წესს შორის არსებითია. კერძოდ, ამ ახალი ნოვაციის შემოღებამდე, წინასწარი გამოძიების დამთავრების შემდეგ, გამოძიება საქმის მასალების მიხედვით ადგენდა საბრალდებო დასკვნას და საქმეს არსებითი განხილვისათვის უგზავნიდა სასამართლოს. შემდგომ სასამართლოს წარუდგენდნენ

როგორც წინასწარ გამოძიებაში მოპოვებულ, ასევე სასამართლოში მხარეების მიერ წარდგენილ მტკიცებულებებს, რომლის საფუძველზეც ხდებოდა საბოლოო განაჩენის გამოტანა. საპროცესო შეთანხმების შედეგად ეს პროცედურა მნიშვნელოვნად შეიცვალა. საბრალდებო დასკვნის ნაცვლად პროკურატურა სასამართლოს წარუდგენს შუამდგომლობას საქმის არსებითი განხილვის გარეშე განაჩენის გამოტანის თაობაზე. საპროცესო შეთანხმების დადების დროს დაზარალებულის უფლებამოსილება არა თუ იკვეცება, არამედ საერთოდ ქრება. დაზარალებულს უფლება ერთმევა, წარმოადგინოს მტკიცებულებები, განაცხადოს შუამდგომლობანი, გამოთქვას აზრი პროცესის მწარმოებელი ორგანოს მოქმედებაზე, შეიტანოს საჩივარი გამომძიებლის, პროკურორისა თუ სასამართლოს მოქმედებაზე.

სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 217-ე მუხლის შესაბამისად, დაზარალებულს საპროცესო შეთანხმებასთან მიმართებაში, ფაქტობრივად, უფლებაუნარიანობა არ გააჩნია. როგორც ვიცით, დაზარალებულს უფლება არა აქვს, გაასაჩივროს საპროცესო შეთანხმება, დაზარალებულის საპროცესო განხილვაში მონაწილეობის უფლება უგულვებელყოფილია, თუმცა: "პროკურორი ვალდებულია, საპროცესო შეთანხმების დადებამდე დაზარალებულთან გაიაროს კონსულტაცია", მაგრამ კონსულტაციის მიზანი დაკონკრეტებული არ არის. მისი შინაარსიდან გამომდინარე, კონსულტაცია უბრალოდ მოთათბირებას ნიშნავს, რაც არ ჯდება როგორც საპროცესო შეთანხმების, ასევე პროკურორის უფლებამოსილების სამართლებრივ ჩარჩოებში. მოქმედი კანონმდებლობიდან ჩვენ ვიცით, რომ დაზარალებული პროცესში მხარე არ არის; შესაბამისად, ბუნდოვანია ჩვენთვის შეტყობინებებისა და ინფორმაციის სახით მისი ჩართულობა, თუ დაზარალებულს რეალურად პროცესში ბერკეტები არ გააჩნია. არის ერთი მხარე, რომელიც თამაშობს "თავდასხმაში" და მეორე მხარე თამაშობს "დაცვაში" და ის ვითარება, რომ აქ კიდევ მეორე მხარე მონაწილეობდეს ბრალდებულის წინააღმდეგ, უთანასწოროა (ლ. რამიშვილი, 2010, გვ. 134).

მოქმედი კანონმდებლობით პროკურორი ვალდებულია, საპროცესო შეთანხმების დადებამდე გაიაროს კონსულტაცია დაზარალებულთან და შეატყობინოს მას საპროცესო შეთანხმების დადების შესახებ. აქვე სსსკ 217-ე მუხლის მეორე ნაწილში კი ვკითხულობთ, რომ დაზარალებულს უფლება არა აქვს, გაასაჩივროს საპროცესო შეთანხმება. თუ უცხო ქვეყნების კანონმდებლობას გადავხედავთ, ვნახავთ, რომ არსებობს საპროცესო შეთანხმების განსხვავებული მოდელი, რაც ვფიქრობთ, სრულიად მისაღები იქნება ჩვენი კანონმდებლობისათვის. მაგალითისათვის მოვიყვანთ ამერიკის შეერთებულ შტატებს, სადაც რამდენიმე შტატში, კერძოდ ჯორჯიასა და სამხრეთ დაკოტაში მოქმედებს ჩვენ მიერ ზემოხსენებული მოდელი. მოსამართლეს აქვს უფლება, გაითვალისწინოს დაზარალებულის მიდგომა და არ დაამტკიცოს საპროცესო შეთანხმება (ნ. გოგუა, 2010, გვ. 45-56).

ჩვენი ხედვა ზემოხსენებულ საკითხთან მიმართებაში შემდეგია: დაზარალებულს მიეცეს უფლება, მოსამართლეს წერილობით წარუდგინოს არგუმენტაცია - რატომ არის საპროცესო შეთანხმების წინააღმდეგი და მოსამართლეს კი ექნება უფლება, გაითვალისწინოს დაზარალებულის მიდგომა და არ დაამტკიცოს საპროცესო შეთანხმება. აღნიშნული საშუალებას მოვცევს.

ერთის მხრივ, მოხდეს დაზარალებულის უფლებების გაზრდა სისხლის სამართლის პროცესში და, მეორის მხრივ, გაამყარებს მის ჩართულობას.

აუცილებლად უნდა შეიქმნოს სსკ 217-ე მუხლის მე-3 ნაწილს, რომლის თანახმადაც დაზარალებულს უფლება აქვს, საპროცესო შეთანხმების გაფორმების შემდეგ, სამოქალაქო სარჩელით აინაზღაუროს მიყენებული ზიანი. გაუმართლებელია, რომ საპროცესო შეთანხმება გაფორმდეს პროკურორსა და ბრალდებულს/მსჯავრდებულს შორის, დამატებით სასჯელად განისაზღვროს ჯარიმის კონკრეტული ოდენობა, რის საფუძველზეც ბრალდებულს შეაქვს თანხა სახელმწიფო ბიუჯეტში და ამის მერე დაზარალებულმა თავისი კანონიერი უფლებების უზრუნველსაყოფად ცალკე მიმართოს სასამართლოს და ედავოს ბრალდებულს/მსჯავრდებულს მიყენებული ზიანის ანაზღაურების თაობაზე. ეს არსებითად ლახავს დაზარალებულის მორალურ მხარეს. ამდენად, მიგვაჩნია, რომ უმჯობესი იქნება, სავალდებულო გახდეს - შეამდგომლობაში საქმის არსებითად განხილვის გარეშე აისახოს ზიანის ანაზღაურების ოდენობა, რომელიც უნდა განისაზღვროს კომპეტენტური ექსპერტის დასკვნით. პრაქტიკამ გვიჩვენა, რომ ძალზე ხშირია შემთხვევები, როცა ბრალდებული ვერ ახერხებს აანაზღაუროს მიყენებული ზიანი.

კორუფციისა და ორგანიზებული დანაშაულებების შემთხვევაში კონკრეტული დანაშაულებები არ არსებობს. ასეთ დროს ამერიკის შეერთებულ შტატებში არსებულ სისხლის სამართლის პროცესში დაზარალებულად ითვლება ხალხი, ანუ საზოგადოება. მსგავსი შემთხვევის დროს პროკურორი იღებს გადაწყვეტილებას დამოუკიდებლად (მიმოხილ. იხ. ვ. მახოვი, მ. პეშკოვი, 2003).

შემდეგი ჩვენი მოკრძალებული შენიშვნა განლაგეთ ის, რომ სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსში არ არის ნათლად გაწერილი დანაშაულის კატეგორიები, რომელთა ჩადენის შემთხვევაშიც ბრალდებულთან არ დაიდება საპროცესო შეთანხმება. თუმცა, სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 218-ე მუხლის მე-8 პუნქტის თანახმად, საპროცესო შეთანხმების არსებობისას დაუშვებელია მსჯავრდებულის სრულად გათავისუფლება სასჯელისგან, სისხლის სამართლის კოდექსის 1441, 1442 და 1443 მუხლით (წამება, წამების მუქარა, დამამცირებელი ან არაადამიანური მოპყრობა) გათვალისწინებულ დანაშაულთა საქმეებზე. ასევე, კანონით არ არის გათვალისწინებული სასჯელის ზომა; კერძოდ, რა შეიძლება იყოს კონკრეტული დანაშაულის შემთხვევაში სასჯელის მინიმუმი ან მაქსიმუმი ზომა, როდესაც მხარეებს შორის იდება საპროცესო შეთანხმება.

აუცილებელია მიდგომა დაზარალებულის, როგორც ობიექტის მიმართ, რათა დადგენილ და გამოვლენილ იქნეს საქმეში არსებული სიმართლე. გულგრილობით შესაძლებელია გამოვიწვიოთ ფსიქიკური, მორალური და სოციალური ტრავმები.

1994 წელს აშშ-სა და დასავლეთ ევროპის ქვეყნებში ჩატარდა რეფორმა, შემუშავდა ახალი მიდგომა დაზარალებულის მიმართ. ჯიმი დიგნაკომ და მიკლ ვალინომ შეიმუშავეს ახალი დებულებები, რომელიც იყო ორიენტირებული დაზარალებულზე; შემუშავებული იყო კომპენსაციური გადაწყვეტილება, რის მიხედვითაც ბრალდებულს ეკისრებოდა ფინანსური ანაზღაურების ვალდებულება. დაზარალებულს, აგრეთვე, მიენიჭა უფლება - გამოხატოს თავისი აზრი ყველა

იმ საკითხზე, რომელიც ეხება ჩადენილ დანაშაულებრივ ქმედებას. მიუხედავად ამისა, მაინც რჩება აღნიშნულ დებულებაში ცოტაოდენი ხარვეზი, რაც იწვევს დაზარალებულის უკმაყოფილებას. საქმე მდგომარეობს იმაში, რომ ბრალდებული, უმეტეს შემთხვევაში, ანაზღაურებს მატერიალურ მხარეს, მაგრამ, იშვიათად, შეიძლება მოხდეს უმნიშვნელო მორალური ზიანი, რომლის კომპენსაცია არ ხდება. არის რიგი შემთხვევები, როდესაც დაზარალებული ვერ იღებს კომპენსაციას, ეს განპირობებულია იმით, რომ აღძრულ საქმეზე დამნაშავეს ეძლევა გაფრთხილება სასამართლოს მიერ და, ამ შემთხვევაში, დაზარალებული კარგავს შანსს, მიიღოს კომპენსაცია.

დაზარალებული, როგორც მოგეხსენებათ, არის დანაშაულის მსხვერპლი, ამიტომ მისი სათანადო დაცვა აუცილებელია, რათა თავად საზოგადოებაშიც არ გაჩნდეს უსამართლობის განცდა. თუმცა, საქართველოში დაზარალებულის ინტერესები აშკარად დაცულია. მას იცავს პროკურორი, ეს პროკურორი კი დღეს არის სახელმწიფო მოხელე. აქედან გამომდინარე, დაზარალებულის ინტერესს იცავს სახელმწიფო. აქ მთავარია, არ უნდა მოხდეს შეჯობობითი და თანასწორობის პრინციპის დარღვევა. დაზარალებულის უფლებების გაზრდით არ უნდა შევავიწროოთ ბრალდებულის უფლება, თორემ დაირღვევა დემოკრატიული პრინციპები - სახელმწიფოს მთავარი მიზანი და ამოსავალი წერტილი უნდა იყოს სამართლიანობა. თუ კარგად ჩავუკვირდებით დაზარალებულის მდგომარეობას, ის, შესაძლებელია, იმყოფებოდეს ემოციური დატვირთვის ქვეშ. ასეთ შემთხვევაში იურისტები თავისი გამოცდილებით, როგორც კარგი ექიმები, უნდა ზრუნავდნენ დაზარალებულზე, მაქსიმალურად შეუშუბუქონ მდგომარეობა, "მოუშუშონ ჭრილობები," მოიყვანონ ნორმალური აზროვნების მდგომარეობაში, რომ იგი საღად მივიდეს ჭეშმარიტ გადაწყვეტილებამდე (ლ. ლევისონი, 2003, TX, გვ. 123). მათ უნდა მიეცეთ უფლება, ყოველგვარი დაბრკოლების გარეშე დააფიქსირონ თავიანთი პოზიცია სასამართლოზე, ან ყველა განხილვის ყველა ეტაპზე (Joutsen M., Shapland J., 1989, 1-30).

დაზარალებულის ინსტიტუტს სისხლის სამართლის პროცესში, ვფიქრობთ, უნდა ჩაუტარდეს რეფორმა. დაზარალებულის დახმარება არ უნდა იყოს დამოკიდებული იმაზე, დამნაშავეს როდის დააკავებენ, ან როდის მოხდება მისი სახელფასო ანაზღაურებიდან საკომპენსაციო თანხის ჩამოჭრა. ჩემ მიერ განხილული ქვეყნების პრაქტიკიდან დაზარალებულის დახმარება სოციალური პოლიტიკის ერთ-ერთი პრიორიტეტი და მექანიზმია, რომელიც აძლევს სტიმულირებას სამართლებრივ სისტემას.

ამერიკის შეერთებულ შტატებში არსებობს დაზარალებულთა სპეციალური ფონდი, რომელიც შეიქმნა 1984 წელს VOCA (Victims of Crime Act) (legal-dictionary, 1984). იგი არის დაფინანსების ერთ-ერთი წყარო ქვეყნის მთლიან ტერიტორიაზე. Victims of Crime Act ფონდი ივსება ჯარიმებით, რომელიც ეკისრება ჩადენილი სისხლის სამართლის დანაშაულებებზე გირაოს სახით შემოტანილი თანხებიდან, სპეციალური გადასახადით, რომელიც შეაქვს პროკურატურას, ფედერალურ სასამართლოებს, ფედერალური ციხის ბიუროებს, აგრეთვე, ფონდი ივსება დანაშაულზე გასამართლებული პირების მიერ შემოტანილი თანხებით. ყველა შტატი ახორციელებს კომპენსაციის პროგრამას, რომელიც ითვალისწინებს

ფინანსურ დახმარებას დაზარალებულებისათვის. ფონდი აძლევს უფლებას ყველა შტატს, მოიხმაროს მხოლოდ 5% ადმინისტრაციულ ხარჯებზე. სხვა დანარჩენი თანხა უნდა მოხმარდეს დაზარალებულის კომპენსაციის ანაზღაურებას.

ვფიქრობთ, აღნიშნული პროექტის განხორციელება წარმატებული იქნება საქართველოში. იგი, ერთის მხრივ, დაასაქმებს გამოცდილ სპეციალისტებს (იგულისხმება ფსიქოლოგები და პედაგოგები, რომლებმაც შესაბამის დარგში მიიღეს განათლება), მეორის მხრივ კი, დაზარალებულს მისცემს საშუალებას, გააცნობიეროს დამდგარი შედეგი და აირიდოს თავიდან ის მორალური ტრავმა, რაც მას დანაშაულის შედეგად მიაღდა.

ამრიგად, ჩვენ მიერ განხილულმა კვლევებმა გვიჩვენეს, რომ "საპროცესო შეთანხმების" ინსტიტუტს აქვს როგორც დადებითი, ისე უარყოფითი მხარეები. ის წარმოადგენს სასამართლო წარმოების გამარტივებულ ფორმას, რაც დამახასიათებელია დემოკრატიული ინსტიტუტებისათვის. ამავე დროს, არსებობს გარკვეული სახის ხარვეზები, რომელთა საკანონმდებლო გადაწყვეტა აუცილებლობას წარმოადგენს, რათა სისტემამ უფრო ეფექტურად, და რაც მთავარია, სამართლიანად იმუშაოს.

დამოწმებული ლიტერატურა

- ბ. გოგუა, 2010** - ბ. გოგუა, სამართალი, „ლიბერალი“: თბ., 2010 წლის 15 ნოემბერი იხ. <http://liberali.ge/node/1071>
- ლ. ლევინსონი, 2003** - Л. Левинсон, эксперт Института прав человека, Л. Левинсон А потерпевшим быть обязан, Содержание номера 18, . I., 2003.
- ვ. მახოვი, მ. პეშკოვი, 2005** - В.Н. Махов, М.А. Пешков, Уголовный процесс США, Глава 3, . М. 2003.
- ჟან პრადელი, 1999** - ჟან პრადელი, შედარებითი სისხლის სამართალი, თბ., 1999 წელი.
- ლ. რამიშვილი, 2010** - ლ. რამიშვილი, საპროცესო შეთანხმების ინსტიტუტი. (ბ. ქვარცხავა, ლ. ჯგერენაია, ინტერვიუ) თბ., 2010 წლის 09 დეკემბერი. საპროცესო შეთანხმების არსებულ მოდელს მხოლოდ სახელი აქვს ამერიკული, **Regions.ge, 12.11.2013** წელი. http://www.regions.ge/3&newsid=22718&year=2013&position=news_main
- სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი,** თბ., 2009 წელი 9 ოქტომბერი, 197-ე მუხლი.
- სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი,** თბ., 1998 წელი 20 თებერვალი, 473-ე მუხლი.
- შტ. ტრექსელი, 2009** - შტეფან ტრექსელი, ადამიანის უფლებები სისხლის სამართლის პროცესში, თბ., 2009 წელი.
- Committee on the Honouring of Obligations and Commitments by Member States of the Council of Europe (Monitoring Committee). Honouring of obligations and commitments by Georgia, 2011.
- <http://legal-dictionary.thefreedictionary.com/Victims+of+Crime+Act+of+1984>
- Joutsen, Matti and Shapland, Joanna. Report on an ad hoc working group // HEUNI - Publication ' 16 - Helsinki, 1989.

KOBA CHIKHLADZE**LEGISLATIVE DEFICIENCIES AND IMPAIRMENT LIMITED RIGHTS
IN PLEA AGREEMENT**

We think that institute of victims in criminal proceedings should be reformed. It is possible to use two of the country's practice. Victim assistance should not depend on whether the offender will be arrested, or when the funds will be deducted from his salary. I have reviewed the practice of victim support - one of the priorities of social policy and the mechanisms that give incentives to the legal system.

In the United States there is a special fund for the victims, which was established in 1984 and developed by an interdenominational [VOCA] Victims of Crime Act (legal-dictionary, 1984), which is one source of funding for the country's total area. This fund is filled with penalties imposed for criminal offenses committed on bail deposited the proceeds of the special tax to the prosecutor's office, federal courts, federal prison bureaus, as well as the fund today is filled Donate the proceeds of crime from convicted felons. All staff is implementing a program which provides financial assistance to the victims compensation fund, to the right of all states to use only 5% of the remaining amount to be spent on administrative costs of compensation to the victim as compensation. The maximum compensation in the range of 10 000 - 25 000 dollars.

Another interesting law which operates in Estonia, "The victim's aid 'about it since the law came into force in 2004'", consists of services for victims and the look that came into effect on January 1, 2005. The law provides for the creation of a network depends on the help of the victims. These centers are located in police stations as well as the pension departments. The main objective of this network is that it is eligible and qualified to assist the victims. Network operating coordinates on who work with victims. Coordinator of the 2-month training course in order to realize all the skills needed to assist qualified for the victim shall be given to all those persons who have suffered damage or intentional damage by a psychological trump.

We believe that this project will be successful in Georgia, and will allow us to become more proficient results, in terms of victims. On the one hand, this project will employ experienced specialists, including psychologists and teachers who participated in the field of education, on the other hand, the victim will be able to realize the result and avoid mental trauma she suffered as a result of the crime.